

6.3 Setningsadverbial

Setningsadverbialer behandles her i setningslæren fordi de modifierer hele setningsinnholdet og altså ikke som de andre adverbialene står som bestemmelser i bl.a. verbfraser og adjektivfraser. Setningsadverbialet har som nevnt relasjon til hele setningsinnholdet og kan f.eks. fortelle om talerens holdning til innholdet av det han formidler: *partiet har faktisk karret seg over sperregrensen*. Med bruken av setningsadverbialet *faktisk* gir taleren uttrykk for at setningsinnholdet 'partiet karret seg over sperregrensen' er uventet eller overraskende.

Setningsadverbialene kan være av flere slag:

nektende setningsadverbialer: f.eks. *aldri, ikke, neppe*. Også *hverken*, som korresponderer med et *eller*, fungerer som setningsadverbial

modale setningsadverbialer, som uttrykker talerens holdning overfor setningsinnholdet, f.eks. *dessverre, heldigvis, virkelig, egentlig, faktisk, nødvendigvis, muligens*

konjunksjonelle setningsadverbialer: som angir en logiske relasjon til sammenhengen, f.eks. *dessuten, videre, derimot, imidlertid, nemlig, altså, følgelig, således*. Hit hører også de disjunktive *enten* (– *eller*) og *alternativt*: *vi drar i dag. Alternativt venter vi til i morgen*

forklarende setningsadverbialer: som angir at et ledd er forklaring på et annet: *Jens er nok hjemme. Det lyser nemlig i rommet hans*

konkluderende setningsadverbialer: som angir at et ledd rommer en slutning som man kan trekke av et annet: *det lyser i rommet hans. Altså er han hjemme*

Setningsadverbialene plasseres helst i setningens midtfelt (s. 239) – til høyre for det finite verb i hovedsetninger og til venstre for det finite verb i bisetninger: *barna har ikke fått drops; derfor har barna ikke fått drops* (hovedsetninger) – *ettersom barna ikke har fått drops* (bisetning). Normalt står setningsadverbialet slik til høyre for subjektet, men se s. 241.

I en klasse for seg står de framhevende eller fokuserende setningsadverbialene, dvs. slike som framhever en referent eller en omstendighet. De står normalt foran en nominalfrase, men er ikke attributt, for de har relasjon til hele setningsinnholdet: *bare medlemmer har adgang; hun bare sprang og brydde seg ikke om de andre; først i går fikk jeg vite det; til og med sykkelens var av plast*.

6.4 Setningstyper

Setningene deles i to grupper: hovedsetninger og bisetninger (også kalt **helsetninger** og **leddsetninger**). En **hovedsetning** er en setning som ikke fungerer som ledd i noen annen setning: *han leser*. Den har imidlertid ofte setningsformede ledd: *han påstod at alle som*